

Rad i umerenost za dugi vek

Kako doživeti poznu starost? I, ne samo to - kako što duže ostati vitalan?! Najmerodavniji da savetuju oko recepta za dugovečnost su oni koji su prevalili mnogo, a mestu se na prste mogu prebrojati oni koji su zašli u desetu deceniju života... Ekskluzivna gošća prepoznatljive rubrike tekućeg broja najstarijeg i najdugovečnijeg vojvođanskog seoskog glasila jeste jedna od najstarijih Starčevki - Ristana Vlatković, baba Tana.

Ristana Vlatković, devojačko Jovanović, rođena je još 22. decembra 1922. u Dojkincima (opština Pirot), od majke Paske i oca Alekse, pored još dva brata i jedne sestre. Od 1959. godine živi u Starčevu, u Ulici JNA, broj 62.

Kako je odrastala mala Tana?

- Šestočlanu porodicu su, pored roditelja, činili i braća Najden i Đoka, kao i sestra Borinka. Interesantno je to kako je najstrijbi brat Najden dobio ime: naime, verovanje je bilo da je decu, kako ne bi umirala na rođenju - što je bilo česta pojava, trebalo izneti na ulicu. A onaj ko ga nađe taj mu je kum, pa je on dobio ime Najden (prim. aut. nađen). Od kada sam se rodila, odmah sam počela naporno da radim. Roditelji me nisu dali u školu, iako su se neke moje drugarice upisale. Dok smo živeli u Dojkincima, imali smo mnogo ovaca u i slugu kog smo zvali momak. Pa, recimo, kada se zimi te životinje jagnje, ja sam mu, još kao vrlo mala, pomagala da ih zaluči. Tokom leta sam se u slobodno vreme igrala po dvorištu i šumi, a dobro pamtim kako sam se jako plašila guštera i bežala kući. U svakom slučaju, detinjstvo sam provela čuvajući ovce kojih smo imali preko sto komada, pa se može reći da smo u ono vreme bili relativno bogato domaćinstvo. Pamtim da sam još kao mala kuvala za majstore koji su nam zidali kuću. Inače, Dojkinci su za tamošnje prilike bili vrlo veliko, naseljeno i živo mesto, u kom je bilo i najviše muzičara, takozvanih tupandžija, te je svake nedelje je kod nas bilo veselo; za razliku od okolnih mesta - Brloga ili Jelovice, odakle su mladi dolazili kod nas u provod. Imali smo i poznatu proizvodnju kačkavalja - fabrika je bila na ulazu u selo; postojala je i zadruga, a posle rata počeo je da saobraća i autobus.

Rat...

- Za vreme rata bili smo pod bugarskom vlašću. Kako sam se 1943. godine udala i prešla u Jelovicu, svekar je imao dve kuće, a u toj drugoj nedovršenoj nalazila se vojska. Sećam se da smo jeli samo crni hleb. Kada je jednom prilikom došao neki službenik iz Lukanje, sedeli smo na ulici, a on nas je pitao za ime i prezime, na šta smo mi začuđeno posmatrali ne shvatajući šta uopšte hoće. Pričalo se i da su Bugari onoga ko ima gas odmah ubijali kako bi ga opljačkali. Pojavljivala se, čak, i nemačka vojska, pa su Švabe jednom naišle iz pravca sela Rosomač i pokupili sve svinje od naroda. Mnogi muškarci su služili u bugarskoj vojsci kao, takozvani, trudovaci i radili na izgradnji puteva. Takođe, skrivali smo kačkavalj tako što smo ga zakopavali u zemlju. Noću su nam komunisti, uglavnom iz Jelovice, delili letke, a svi oni su se kasnije dobro ovajčili direktorskim mestima. Jedan od njih je, recimo, po oslobođenju sam doveo

narodnu vlast da mu konfiskuje sve što ima, a zauzvrat dobio nekoliko stanova i ko zna šta još.... Tako je to - nekom rat, nekom brat... Ipak, može se reći da nismo osetili ratne strahote u pravom smislu te reči - s pucanjem i ubijanjem.

Udaja...

- To je dogodilo još za vreme rata, tačnije 1943. godine. Svadba je bila skromna, smeštena u dve sobe, a svatovi su se vozili na volovskim zapregama. Svirala je plek-muzika, kao i svirdžije i tupandžije, igralo se kolo kukunešće... U to vreme nije bilo vremena ni za kakvu ljubav; suprug Jelenko i ja videli smo se dva, tri puta i to je to. Ušla sam u veliku familiju, siromašniju od moje dotadašnje, nije bilo dovoljno, čak, ni pasulja. Odmah sam počela mukotrpno da radim, a pored svega ostalog morala sam i da jašem konje kada smo išli u nabavku žita i muruza u Bugarsku. Neverovatno je da je moja svekrva rodila sedamnaestoro dece, od kojih je preživelo samo četvoro. U međuvremenu, rodila sam sina Cenka 1945. godine, a potom i ćerku Lozanu tri godine kasnije. Kasnije su došli i unuci Nataša, Sandra, Nikola, Neša...

Oslobođenje i dolazak u Starčevo...

- Posle rata zavlada su nemaština i glad, pa su ubrzo moji roditelji počeli da razmišljaju o preseljenju u plodnije vojvođanske krajeve. Doselili smo se Ulicu JNA, gde i danas živim u kući na broju 62. Godinu dana nismo ništa radili, posebno u zadrugi, zato što nam moj svekar Lefterija nije davao. To malo para nas deset duša brzo je pojelo. A u kakvim smo uslovima živeli, dovoljno govori to da smo ložili zidani šporet s tuluzinom. Kasnije sam počela da berem kukuruz preko zadruge. Jedanput smo okopavali pedeset lanaca; nama pridošlicama iz Pirota bilo je lako zato što smo navikli na kamenitu zemlju. Zauzvrat su nas dobro hranili slaninom, sirem, rakijom... Moj muž je u međuvremenu kupio dva lanca zemlje, pa smo od toga živeli u prvo vreme. Kasnije se zaposlio u Mlekari, gde je radio do kraja radnog veka. Brzo je napredavao i ubrzo postao poslovođa, što nam je znatno olakšalo život. Ja se nikada nisam zapošljavala, izuzev što sam obrađivala zemlju i povremeno nadničila. Kasnije sam počela da prodajem proizvedenu robu na pijaci. U slobodno vreme tkala sam crge i tome slično.

Starost...

- Muž je umro 1998. godine, a tada živim sama - k'o panj. A, i ne treba mi niko, osim moje dece i unuka. Svašta sam radila, što i dan, danas, s devedeset tri godine, svakodnevno činim. Donedavno sam vozila i bicikl, ali više ne mogu zbog slabijeg vida. Starost nije laka, ali na sreću još me služi snaga. Nikada se nisam prejedala, posebno nisam preterivala s mesom. I dalje sama kuvam, gotovo svakodnevno, a ponekad skuvam i rakiju, da malo razgalim dušu...

Tamo i ovde...

- Više sam volela zavičaj - zdravije je i čistije, ali ovde je, opet, lakše za život; bogatije je, zemlja plodnija... Kada smo došli nije bilo ničega, ni struje, ni puteva... Danas je mnogo toga urađeno...

Tako govori ova zadivljujuće jednostavna žena, možda i najstarija Starčevka, a sugrađanima predlaže ovakav lek za dug vek:

- Mnogo rada i što manje prejedanja i nerviranja!